

Suggesties voor verbeteringen ISV-kader

Het kabinet heeft in juni 2022 in de Uitvoeringsagenda Internationale Sociale Voorwaarden (ISV) aangekondigd om – in het kader van beleidscoherentie - te gaan kijken hoe het ISV-inkoopbeleid zich verhoudt tot de UNGP's en due diligence volgens de OESO-richtlijnen. Daarnaast zullen ook bestaande teksten over het ISV-beleid, zoals handreikingen en bestekteksten, zoveel mogelijk in lijn worden gebracht met de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Dit is goed nieuws en hard nodig, want hoewel het huidige ISV-beleidskader al sinds 2017 refereert aan de OESO-richtlijnen, is het nog steeds onvoldoende in lijn met de deze normen die al jaren het uitgangspunt zijn van het Nederlandse IMVO-beleid. Door dit nu alsnog te doen, kan het kabinet bijdragen aan een meer coherente boodschap richting bedrijven, haar eigen aanbestedende diensten en decentrale overheden en hiermee zorgen voor een effectiever ISV-beleid waarmee meer impact wordt behaald.

Het MVO Platform zet in dit document op een rij op welke punten het huidige ISV-beleid nog onvoldoende in lijn is met de OESO-richtlijnen en doet suggesties om dit te verbeteren.

1. Maak het ISV-beleidskader verplicht voor alle aanbestedingen van de Rijksoverheid
2. Neem de gehele waardeketen op in het ISV-beleidskader
3. Vertaal alle zes stappen uit de OESO Due Diligence Handreiking naar het ISV-beleid
4. Beloon bedrijven die due diligence breed toepassen
5. Andere suggesties ter verbetering

1. Maak het ISV-beleidskader verplicht voor alle aanbestedingen van de Rijksoverheid

Bij een groot deel van de aanbestedingen met risico's voor mens en milieu wordt geen aandacht besteed aan de ISV of de OESO-richtlijnen, omdat deze buiten het ISV-beleidskader vallen. Een zeer onwenselijke situatie. Slechts in acht van de achtentwintig productcategorieën van het Rijk waar gezamenlijk wordt ingekocht zijn de ISV verplicht. Daarnaast is het ISV-kader ook niet verplicht voor aanbestedingen die buiten het categoriemanagement vallen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de inkoop van infrastructuur en bouw, over beide sectoren is bekend dat er vele risico's en misstanden

spelen in binnen- en buitenland. De OESO-richtlijnen stellen echter dat maatschappelijk verantwoord ondernemen in alle sectoren van de economie van cruciaal belang is voor duurzame ontwikkeling en dat prioritering gedaan moet worden op basis van de ernst en waarschijnlijkheid van risico's. Ruim vijf jaar na het in gebruik nemen van de huidige ISV-kaders lijkt het daarom een logische en noodzakelijke volgende stap om deze kaders voor alle aanbestedingen te gaan hanteren. Hiermee vergroot de overheid niet alleen haar eigen ambities, maar kan zij ook de voorbeeldrol op zich nemen voor decentrale overheden bij het toepassen van de ISV.

- Verplicht het ISV-beleid voor alle aanbestedingen
- Breid het aantal productcategorieën waarvoor het ISV-kader verplicht is uit naar alle categorieën.
- Verplicht de ISV ook voor individuele aanbestedingen van de Rijksoverheid (door middel van de zogenaamde specifieke inkoop).

2. Neem de gehele waardeketen op in het ISV-beleidskader

In de huidige bestektekst ISV (en bijbehorende tools en criteria) kan een aanbestedende dienst er nog voor kiezen om due diligence en de risicoanalyse alleen toe te passen in de eerste of een deel van de schakels uit de toeleveringsketen. De OESO-richtlijnen stellen echter dat gepaste zorgvuldigheid moet worden toegepast voor de gehele waardeketen. Prioritering vindt plaats op basis van ernst en waarschijnlijkheid van risico's, op basis van een risicoanalyse en niet op basis van een vooraf gestelde afbakening van de keten. Het ISV-beleidskader zou dit niet als een keuzemogelijkheid moeten weergeven. Daarbij kunnen aanbestedende diensten zelf al onderzoek doen naar de risico's in een specifieke keten en deze integreren in de aanbesteding.

- Neem de gehele waardeketen op in het ISV-beleidskader en bijbehorende bestektekstentools
- Neem risicoanalyse en het proces van continue prioritering van risico's, op basis van de OESO-richtlijnen op in het ISV-beleidskader.

3. Vertaal alle zes de stappen uit de OESO Due Diligence Handreiking naar het ISV-beleid

In plaats van de zes stappen uit de OESO Due Diligence Handreiking voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, hanteert het Rijk in het ISV-beleid slechts drie stappen: 1) risicoanalyse productieketens 2) Plan van aanpak mitigeren risico's en 3) jaarlijkse rapportage over de inzet van het naleven van de ISV. Een aantal belangrijke stappen uit de OESO-richtlijnen, *Integreer MVO in beleid en managementsystemen (stap 1)* en *Zorg voor herstelmaatregelen (stap 6)* worden niet genoemd en ook andere elementen zijn vereenvoudigd en krijgen onvoldoende aandacht.

- Neem alle zes stappen – inclusief stap 1 en 6 - van due diligence op in het ISV-beleidskader en alle onderliggende tools en handleidingen, in het kader van een

beleidscoherentie en een duidelijke en coherente boodschap naar het bedrijfsleven. Neem alle zes de stappen op in alle fases van een aanbesteding, waaronder ambities en criteria in de aanbestedingsfase en de indicatoren tijdens de contractfase en monitoring- en evaluatie. Zowel Manifest MVOI, actieplan MVI als expertise en risicoanalyse van maatschappelijke organisaties en experts kunnen hierin helpen.

- Besteed in het ISV-beleid aandacht aan effectieve remedie voor (potentiele) slachtoffers (stap 6 van due diligence) en de aanwezigheid van toegankelijke en effectieve klachtenmechanismenⁱ in de keten, waarmee mogelijke slachtoffers toegang kan bieden tot herstel en verhaal.
- Integreer het belang van stakeholderbetrokkenheid – een essentieel onderdeel van due diligence - in het ISV-beleid. Zie hier de visie van het MVO Platform op [betekenisvolle stakeholderbetrokkenheid, waar wordt ingegaan waarom stakeholdersbetrokkenheid zo belangrijk](#) is en welke stakeholders wanneer in het proces betrokken moeten worden.
- Noem de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de OESO due diligence handreiking in alle communicatie over de ISV, waaronder bestekteksten, handreikingen, websites en andere tools.
- Hanteer overall een eenduidige definitie over de betekenis van due diligence en de ISV, waarbij de OESO-richtlijnen en het respect voor mensenrechten en milieu leidend is

4. Beloon bedrijven die due diligence breed toepassen

Due diligence op basis van de OESO-richtlijnen gaat over de gehele bedrijfsvoering en is een doorlopend proces. Op dit moment vraagt de Rijksoverheid aan haar leveranciers echter alleen om due diligence toe te passen in de specifieke aanbesteding en alleen voor de duur van het contract. In theorie kan een partij in het geval van een kortlopend contract niet verder komen dan de eerste stappen van due diligence en hoeft zo nooit verder te gaan dan dat. Er wordt nog niet of weinig gevraagd in de selectiefase naar het reeds geïmplementeerd MVO-beleid en aantoonbare ervaring met de toepassing van due diligence. Ook door als gunningscriterium te vragen naar een gedegen Plan van Aanpak ISV, kunnen bedrijven die hier ervaring mee hebben worden beloond. Hoewel de juridische kaders het toelaten om de ISV in selectie- en of gunningscriteria te hanteren en voorbeelden en handreikingenⁱⁱ laten zien dat het kan, wordt dit nog onvoldoende benut. Op deze wijze kan de overheid koplopers op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen juist belonen en maatschappelijk verantwoord ondernemen en de ISV als de norm stellen voor haar inkoopbeleid.

- Maak van de ISV de norm in inkoopbeleid, neem de mogelijkheid om te vragen naar aantoonbare ervaring met due diligence op in bestekteksten, zodat de ISV eenvoudiger in de selectie- en gunningsfase gebruikt kunnen worden door aanbestedende diensten.

- Zorg ervoor dat aanbestedende diensten die hun nek uitsteken hiervoor niet onnodige worden beperkt op juridische gronden.

Andere suggesties ter verbetering ISV-beleid:

Naast verbeteringen voor meer coherentie met de OESO-richtlijnen, doen we nog een aantal andere aanbevelingen om de toepassing van het huidige ISV-beleid te verbeteren.

- Coherentie van beleid zit niet alleen in het integreren van de OESO-richtlijnen in de ISV-kaders, tools en teksten, maar ook in andere **(inkoop)keuzes** die worden gemaakt in een aanbesteding en de randvoorwaarden waarbinnen een bedrijf moet opereren. Een aanbestedende dienst zou bijvoorbeeld kunnen werken met langere looptijden van contracten, om bedrijven te belonen voor de tijd en investering die nodig is om due diligence te kunnen implementeren en langlopende relaties met leveranciers op te bouwen.
- **ISV tijdens de contractfase:** besteed in bestektekst en handreikingen aandacht aan hoe aanbestedende diensten tijdens de contractfase aandacht kunnen besteden aan de monitoring/ voortgang van de ISV en de afspraken die zij hierover hebben gemaakt. Hoe kunnen zij in gesprek gaan met leveranciers? Hoe worden afspraken gemonitord en welke consequenties kunnen worden verbonden aan het al dan niet behalen van voldoende voortgang en resultaat. Voorbeelden hiervan zijn b.v. een tussentijdse evaluatie, waarna – op basis van voortgang due diligence - bepaald wordt of een contract al dan niet wordt verlengd.

ⁱ Klachtenmechanismes dienen te voldoen aan de [OESO Due Diligence Handreiking](#)

ⁱⁱ [Handreiking maatschappelijk verantwoord inkopen natuursteen, SER 2021](#).